

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 9/2007 vp

Hallituksen esitys kansaneläkkeen tasokorotusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 2 päivänä lokakuuta 2007 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen kansaneläkkeen tasokorotusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 95/2007 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitussihteeri Carita Wuorenjuuri, ylitarkastaja Susanna Grimm-Vikman ja ylitarkastaja Milla Meretniemi, sosiaali- ja terveysministeriö
- osastopäällikkö Anne Neimala, Kansaneläkelaitos
- sosiaali- ja terveysasioiden johtaja Jussi Merikallio, Suomen Kuntaliitto.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kansaneläkelakia, kansaneläkelain voimaanpanosta annettua lakia, vammaisetuksista annettua lakia, eläkkeensaajan asumistuesta annettua lakia, rintamasotilaseläkelakia, ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annettua lakia, eräiden pitkäaikaisesti työttöminä olleiden henkilöiden eläketuesta annettua lakia, maahanmuuttajan erityistuesta annettua lakia, asumistukilakia, maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annettua lakia, maatalousyrittäjien luopumistuesta annettua lakia, maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annettua lakia, työntekijän eläkelakia, työntekijän eläkelain voimaanpanosta annettua lakia, yrittäjän eläkelakia, yrittäjän eläkelain voimaanpanosta annettua lakia, merimieseläkelakia, merimieseläkelain voimaanpanosta annettua lakia, maatalousyrittäjän eläkelakia,

maatalousyrittäjän eläkelain voimaanpanosta annettua lakia sekä maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslakia.

Esityksessä ehdotetaan, että kansaneläkkeeseen tehtäisiin hallitusohjelmassa sovitun mukaisesti tasokorotus, jonka suuruus olisi 20 euroa kuukaudessa. Saman suuruinen korotus tehtäisiin myös lesken alkueläkkeeseen, lesken jatkoeläkkeen täydennysmäärään, maahanmuuttajan erityistukeen, pitkäaikaistyöttömien eläketuen kansaneläkeosuuteen, luopumistuen täydennysosaan ja sukupolvenvaihdoseläkkeen täydennysosaan. Kansaneläkkeen tasokorotuksen johdosta sotilasavustuksen perusavustuksen määrä nousisi 20 euroa ja ylimääräisen rintamalisän enimmäismäärä 9 euroa kuukaudessa. Korotukset tulisivat voimaan tammikuun alusta 2008. Tasokorotuksen ja siitä seuraavan eläke-

tulovähennyksen kasvun yhteisvaikutuksena arviolta 900 000 eläkkeensaajan nettotulot kasvaisivat vuonna 2008. Eläkkeensaajan asumistukeen vaikuttavan vuositulon huomattavan muutoksen rajaa ehdotetaan nostettavaksi tilapäisesti 1 100 euroon kuukaudessa, jotta tasokorotus ja kansaneläkkeeseen aiemmin tehdyt korotukset eivät aiheuttaisi asumistuen ylimääristä tarkistusta.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että kansaneläkkeen, leskeneläkkeen täydennysmäärän, maahanmuuttajan erityistuen ja pitkäaikaistyötömien eläketuen kansaneläkeosuuden alentamisesta laitoshoidon vuoksi luovuttaisiin. Uudistuksen johdosta pitkäaikaisessa laitoshoidossa

olevien kansaneläke nousisi samalle tasolle kuin avohoidon asiakkaiden. Tämän seurauksena kuntien laitoshoidon asiakasmaksutulot nousisivat.

Esityksessä ehdotetaan myös selkeyttäviä ja toimeenpanoa helpottavia muutoksia eräisiin työeläkelakeihin. Työeläkelakien osalta ehdotettavat muutokset ovat lähinnä teknisiä korjauksia, jotka pääasiallisesti johtuvat kansaneläkelainsäädäntöön tehtävistä muutoksista.

Esitys liittyy valtion vuoden 2008 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2008.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Valiokunta pitää myönteisenä, että hallitus esittää 20 euron tasokorotusta kansaneläkkeeseen. Tasokorotus hyödyttää paitsi niitä eläkkeensaajia, jotka saavat vain kansaneläkettä, myös niitä, jotka kansaneläkkeen lisäksi saavat pientä työeläkettä. Kun kunnallisverotuksen eläketulovähennys tasokorotusta vastaavasti nousee, korotuksesta hyötyvät nekin eläkeläiset, jotka eivät saa kansaneläkettä, mutta joiden eläketulovähennys verotuksessa nousee. Nyt tehtävä tasokorotus nostaa samalla useiden kansaneläkkeen määrään sidottujen muiden sosiaalietuuksien tasoa. Korotusten seurauksena arviolta 900 000 eläkkeensaajan nettotulot kasvavat.

Vuoden 2008 alusta tulee voimaan nyt esitetyt tasokorotuksen ohella eduskunnan jo vuonna 2006 hyväksymästä kuntien kalleusluokitukseen poistamisesta johtuva kansaneläkkeen korotus noin 20 eurolla toisen kalleusryhmän kunnissa. Kun kansaneläkeindeksi lisäksi korottaa eläkkeitä ensi vuonna 2,5 prosenttia (TEL-indeksi työeläkkeitä 2,39 prosenttia), nousee yksinäisen pelkkää kansaneläkettä saavan henkilön osalta eläke 33,61 eurolla ensimmäisessä kuntaryhmässä ja toisessa kuntaryhmässä 54,93 eurolla. Indeksikorotuksen osuus tästä on 13,61 euroa.

Täyden kansaneläkkeen saajien määrä on jatkuvasti vähentynyt ja tulee arvioiden mukaan jatkossakin vähentymään, koska työeläkkeen osuus eläkkeensaajien tulonmuodostuksessa entisestään kasvaa. Täyden kansaneläkkeen saajia on tällä hetkellä vajaat 100 000 henkilöä, joista vähän yli puolet saa kansaneläkkeen työkyvyttömyyseläkkeenä. Täyttä kansaneläkettä saavista kaksi kolmasosaa on naisia. Useimmiten täyttä kansaneläkettä saa nainen, joka on yli 65-vuotias, naimisissa ja asuu toisessa kuntaryhmässä. Täyttä kansaneläkettä saava mies on useimmiten puolestaan 35—45-vuotias, naimaton, toisessa kuntaryhmässä asuva ja mielenterveydellisten syiden takia työkyvyttömyyseläkkeellä. Vuoden 2008 alusta voimaan tulevat korotukset hyödyttävät näin erityisesti ikääntyneiden naisten ja kansaneläkettä työkyvyttömyyseläkkeenä saavien miesten taloudellista asemaa.

Etuuksien korotukset ovat erittäin tärkeitä köyhyyden ehkäisemisen ja kansalaisten yhdenvertaisen kohtelun kannalta. Kansaneläkkeellä turvataan pientä ansioeläkettä saavan tai vailla ansioeläkettä olevan vähimmäisturvaa, joka uudistuksen jälkeenkin jää matalaksi. Vaikka vanhusväestön taloudellinen toimeentulo ei oleellisesti poikkea muusta väestöstä eikä köyhyys eläkettä saavien keskuudessa ole yleisempää kuin

muissa väestöryhmissä, kansaneläkkeen saajat elävät pääsääntöisesti niukan toimeentulon varassa silloinkin, kun maksussa on samanaikaisesti työeläke. Suomessa asuvien täyttä kansaneläkettä saavien miesten keskimääräinen kokonaiseläke (eläkkeensaajan asumistuki mukaan luettuna) on 624 euroa kuukaudessa ja naisten 567 euroa kuukaudessa. Kaikkein pienimpiä eläkkeitä maksetaan 70—74-vuotiaille. Myös ne eläkkeensaajat, joille kansaneläkettä ei makseta täysimääräisenä samanaikaisesti maksussa olevan työeläkkeen vuoksi, ovat pääsääntöisesti pienituloisia, koska kansaneläkettä ei makseta, jos työeläke on yksinäisellä yli 1 154 ja avioliitossa olevalla yli 1 028 euroa kuukaudessa. Panostus kaikkien mainittujen henkilöryhmien taloudellisen aseman parantamiseen on valiokunnan näkemyksen mukaan köyhyyden ehkäisemiseksi varsin perusteltua.

Esityksessä ehdotetaan luovuttavaksi kansaneläkkeen alentamisesta laitoshoidon vuoksi vuoden 2008 alusta lukien. Uudistus on ensimmäinen askel hallitusohjelmaan kirjatusta avo- ja laitoshoidon rajanvedon asteittaisesta poistamisesta. Eläke ei enää alenisi eläkkeensaajan joutuessa laitoshoittoon, mutta laitoshoitomaksu perittäisiin jatkossa täydestä eläkkeestä.

Laitoshoidossa on noin 19 000 sellaista etuudensaajaa, joiden eläkettä tai etuutta on alennettu pitkäaikaisen laitoshoidon vuoksi. Laitoshoitovähennyksen poistaminen kansaneläkkeestä, leskeneläkkeestä, maahanmuuttajien erityistuesta sekä pitkäaikaistyöttömien eläketuesta saattaa nämä pienituloiset laitoshoidossa olevat eläkeläiset yhdenvertaiseen asemaan laitoksissa hoidettavien työeläkkeensaajien kanssa. Laitoshoidoalenen poistaminen kansaneläkkeestä helpottaa erityisesti vuorohoidossa olevien tilannetta, kun koti- ja laitospäivien lukumäärällä ei enää olisi vaikutusta kansaneläkkeen määrään.

Yksityiskohtaiset perustelut

4. lakiehdotus

Esityksen tarkoituksena on, että eläkkeensaajan asumistukeen vaikuttavan vuositulon huomattavan muutoksen rajaa nostetaan tilapäisesti 1 100 euroon kuukaudessa, jotta tasokorotus ja kansaneläkkeeseen aiemmin hyväksytyt kalleusluokituksen poistosta johtuvat korotukset eivät aiheuttaisi asumistuen ylimääräistä tarkistusta. Rajamäärän korotuksen on tarkoitus olla voimassa väliaikaisesti vuosina 2008 ja 2009.

Neljännän lakiehdotuksen voimaantulosäännös on puutteellinen, koska siinä säädetään, että vuositulon nousua koskevaan euromäärään ei sovelleta lain 53 §:n 1 momenttia, vaikka tarkoitus on, ettei lain kohtaa sovelleta vuosina 2008 ja 2009. Valiokunta ehdottaa lain voimaantulosäännöksen tarkistamista lakiehdotuksen tarkoitusta vastaavaksi.

1., 14. ja 18. lakiehdotus

Lakiehdotuksissa on huomioitu, että evankelis-luterilaisen kirkon eläkelaki ja perhe-eläkelaki on tarkoitus yhdistää yhdeksi evankelis-luterilaisen kirkon eläkelaksi. Koska uudistuksen valmistelu on opetusministeriössä vielä kesken eikä uudistusta voida saattaa voimaan samanaikaisesti nyt hyväksyttävien lakiehdotusten kanssa, ehdottaa valiokunta 1., 14. ja 18. lakiehdotuksessa olevat viittaukset muutettaviksi koskemaan voimassa olevaa evankelis-luterilaisen kirkon eläkelakia ja evankelis-luterilaisen kirkon perhe-eläkelakia.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta ehdottaa,

että 2., 3., 5.—13., 15.—17. ja 19.—22. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina ja

että 1., 4., 14. ja 18. lakiehdotus hyväksytään muutettuina seuraavasti:

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki**kansaneläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 11 päivänä toukokuuta 2007 annetun kansaneläkelain (568/2007) 5 §:n 3–5 momentti, 56 §:n 1 momentin 4 kohta ja 2 momentin 6 kohta, 58 §:n 1 momentin 6 kohta sekä 68, 89 ja 108 §, *muutetaan* 5 §:n otsikko ja 2 momentti, *(poist.)* 19 §, 22 §:n 3 momentti, 24 §:n 1 momentin 3 kohta, 28 §:n 1 momentti, 30 §:n 2 momentti, 33 §:n 1 momentin 3 kohta, 34 §:n 1 momentti, 56 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohta sekä 2 momentin 4 ja 5 kohta, 58 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohta, 85 §:n 3 momentin 6 ja 8 kohta, 88 § sekä 94 §:n 2 momentti ja

lisätään 52 §:ään uusi 2 momentti ja 73 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, seuraavasti:

5 § (Kuten HE)	19, 22, 24, 28, 30, 33, 34, 52, 56, 58, 73, 85, 88 ja 94 § (Kuten HE)
6 § (Poist.)	Voimaantulosäännös (Kuten HE)

4.

Laki**eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläkkeensaajan asumistuesta 11 päivänä toukokuuta 2007 annetun lain (571/2007) 12 §, 14 §:n 1 momentin 15 kohta, 17 §:n 4 momentti, 28 §:n 1 momentti ja 48 §:n 1 momentti sekä väliaikaisesti 17 §:n 2 momentin 7 kohta sekä

lisätään 31 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, seuraavasti:

12, 14, 17, 28, 31, ja 48 § (Kuten HE)	tammikuussa maksettavina olevien kansaneläkeiden suuruus on laskettu. <i>Vuositulon nousua koskevaan euromäärään sovelletaan 53 §:n 1 momenttia siten, että vuosina 2008 ja 2009 euromäärä vastaa sitä kansaneläkeindeksin pistelukua, jonka mukaan vuoden 2007 tammikuussa</i>
(1 mom. kuten HE)	
Tämän lain 17 §:n 2 momentin 7 kohdassa säädetyt euromäärät vastaavat kansaneläkeindeksin pistelukua, jonka mukaan vuoden 2001	

maksettavina olevien kansaneläkkeiden suuruus on laskettu.

(3 mom. kuten HE)

14.

Laki

työntekijän eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä toukokuuta 2006 annetun työntekijän eläkelain (395/2006) 3 §:n 2 momentin (*poist.*) 4 kohta, 23 §, 25 §:n 1 momentin 2 kohta sekä 4 ja 5 momentti, 34 §:n 1 momentti, 55 §:n 2 momentin 2 kohta, 74 §:n 5 momentti, 76 §:n 1 momentti, 91 §:n 1 momentti, 120 §:n 1 momentti, 131 §:n 2 momentti, 158 §:n 2 momentti ja 159 §, sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 2 momentin 3 ja 4 kohta sekä 25 §:n 4 momentti laissa 1274/2006 ja 120 §:n 1 momentti laissa 1292/2006, seuraavasti:

3 §	(4 kohta kuten HE)
<i>Työeläkelait</i>	-----
-----	23, 25, 34, 55, 74, 76, 91, 120, 131, 158 ja 159 §
Julkisten alojen työeläkelakeja ovat:	(Kuten HE)
-----	-----
(3 kohta <i>poist.</i>)	Voimaantulosäännös (Kuten HE)

18.

Laki

merimieseläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 22 päivänä joulukuuta 2006 annetun merimieseläkelain (1290/2006) 3 §:n 2 momentin (*poist.*) 4 kohta, 23 §, 25 §:n 1 momentin 2 kohta sekä 4 ja 5 momentti, 34 §:n 1 momentti, 55 §:n 2 momentin 2 kohta, 80 §:n 5 momentti, 82 §:n 1 momentti, 96 §:n 1 momentti, 117 §:n 1 momentti, 128 §:n 2 momentti, 147 §:n 1 momentti, 148 §:n 2 momentti, 191 §:n 1 momentti, 192 §, 194 §:n 1 ja 3 momentti sekä
lisätään 191 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, seuraavasti:

3 §

Työeläkelait

23, 25, 34, 55, 80, 82, 96, 117, 128, 147, 148,
191, 192 ja 194 §

Julkisten alojen työeläkelakeja ovat:

(Kuten HE)

(3 kohta *poist.*)

(4 kohta kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Helsingissä 23 päivänä lokakuuta 2007

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Juha Rehula /kesk
vpj. Sirpa Asko-Seljavaara /kok
jäsen. Risto Autio /kesk
Maria Guzenina-Richardson /sd
Hannakaisa Heikkinen /kesk
Anneli Kiljunen /sd
Marjaana Koskinen /sd

Jukka Mäkelä /kok
Håkan Nordman /r
Päivi Räsänen /kd
Paula Sihto /kesk
Anni Sinnemäki /vihr
Satu Taiveaho /sd
Erkki Virtanen /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää.